

1

שימיני כחותם על לכן כחותם על זרועך כי עזה כמות אהבה (שה"ש ח). איתא בבית אברהם שמרמו בזה על יום הכפורים והושענא רבה שהם ימי חתימה, יוהכ"פ החתימה של ימים הנוראים, והושע"ר החתימה של חג הסוכות. שימיני כחותם על לכן, כנגד יוהכ"פ, שהחותם שלו הוא בעבודת התפילות שיהודים שופכים לבנם לפני השי"ת. כחותם על זרועך, הוא הושע"ר, שהוא החותם של המצוות המעשיות כתג הסוכות סוכה וד' מינים שהם בחי' 10 זרועך.

ויש להוסיף בזה, דהנה על ימים נוראים כתיב דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו, לא נאמר יעזב מעשיו אלא יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו, דהיינו תשובה בעניני חובת הלבבות ודברים המסורים ללב. וכדאיתא ברמב"ם (הל' תשובה פ"ז ה"ג) כי התשובה בימים נוראים היא לא רק על מעשים, אלא אף על המחשבות וענינים המסורים ללב, אם זה כסוד מרע ואם בעשה טוב, כמו אמנת ה' אהבתו ויראתו. 20 החתימה כיוהכ"פ, שימיני כחותם על לכן, היא על ענינים הללו, ובהושע"ר שהוא החותם של סוכות, או החתימה על ענינים המעשיים, בחי' כחותם על זרועך, כי ישיבת הסוכה וד' המינים הם כנגד כל חלקי האברים המעשיים, וכמ"ד במדרש לולב כנגד השדרה המקשרת את המוח עם האברים התחתונים, אתרוג כנגד הלב, הדס כנגד העינים, וערבה כנגד השפתים, שכולל בזה כל חלקי האדם ומרומו על טהרת האברים.

וכיאר ענין חותם, דכמו שידוע אשר אדם הכותב עדיין אין הדיבור מחייבו, ורק כאשר חותם על מה שכתב נושא הוא כמלוא האחריות, כמ"כ בעבודת ה' יש בחי' כתיבה ויש בחי' חתימה. דאף שהכל חפצים ליראה את שמך, וכאשר באים הימים הק' כל יהודי חפץ להשתנות ומקבל על עצמו להתנהג אחרת, מ"מ עדיין אין זו נקראת חתימה, כי משמעות חתימה היא

4

הנמצא בו, שזה החותם של הושע"ר, והן בעשה טוב, מה שיהודי מקבל ע"ע בעשה טוב, שזה החותם של שימיני עזרת שהוא זמן שמחתנו באהבת ה'. וכפי שהאדם חותם א"ע למטה כך נחתם עליו למעלה, כמ"ש מרן בב"א ז"ע בשם אביו ז"ע (ובתור"א) בשני קצת בשם מרן מלכותי' ז"ע) ע"פ"י כי מרי דברי בו זכור אזכרנו עוד וגו', שכאשר יהודי מתכונן ועושה חשבון נפשו ולבבו שבור בקרבו איך היתה זכירתו את הבורא ית' עד תתה, ואומר במר נפשו 10 זכור, האם כפי שזכרתי אותו ית' בשנה שעברה לזו זכירה תקרא, וכי זה נחשב לזכור את הקב"ה, אזכרנו עוד, מעתה אני מקבל ע"ע שאזכרנו עוד יותר ויותר, הרי לעומתו משיב הקב"ה, רחם, וכי מה שריחמתי עליו עד כה רחמנות תיקרא, ארחמנו, מעתה ארחם עליו עוד כראוי. והיינו שבאופן שיהודי מקבל ע"ע כך מתעורר למעלה.

וע"ד מאמר מרן ז"ע הנזכר כראש דבריני י"ל עוד, שהכי שימיני כחותם על לכן כחותם על זרועך מרומם בו ג"כ על הושענא רבה ושימיני עזרת, ושמי"ע הוא בחי' חותם על לכן שאין בו מצוות מעשיות והוא חותם רק על עניני האהבה שבלב, ששמ"ע הוא מקור האהבה בין הקב"ה וישראל אשר מים רבים לא יוכלו לכבותה כי עזה כמות אהבה, והושע"ר הוא בחי' חותם על זרועך, במצוות מעשיות סוכה וד' מינים. והענין ע"ד"מ לבי ידידים גדולים שהיתה אהבה גדולה ביניהם, אשר כעת שצריכים להפחד זה מזה לזמן רב

שמחליט ומתחייב בכל התוקף שימלא חובתו בשלימות, והיינו שגומר ההחלטה בלבו ובדעתו עד שמנוי וגמור עמו להתנהג באופן זה ככל מחיר שבעולם והר"ז כחותם אצלו, שזה העיקר מכל המחשבות והדיבורים והמעשים מה שמחליט בהחלטה גמורה להוציא לפועל. באופן זה צריכה להיות ההחלטה של איש יהודי בהפרדו מהימים הק' ימי התשובה ימי חג הסוכות, שתהא החלטתו נחושה בבחי' חותם על לכן ועל זרועך לפתוח דף חדש 10 בחיים, וכל הרמב"ם כבע"ת שמשנה שמו להורות כי אחר הוא וצינו זה שחטא, כי אמנם כך עליו לראות את עצמו עם סיום הי"ט בבחי' אחר הוא, שהרי מכיון שזיכך את עצמו בימים הק' הלא באמת אינו זה שהי' מקודם.

וזה ענין החתימה ביוהכ"פ, כי הכל הולך אחר החתום, והחתימה למעלה תלוי באיזו מדה היא החתימה למטה, שזה לעומת זה עשה הא' ובבחי' ה' צלך, הכל תלוי בכך אם החלטתו של האדם היא רק בבחי' כתיבה, או שזו חתימה בהחלטה נחושה 20 שיעבור עליו מה ויקיימנה, שאז זוכה לחתימה טובה. כמ"כ בחתימה של סוכות בהושענא רבה, שהיא כחותם על זרועך, פ"י על הענינים המעשיים. הכל תלוי בהחלטתו שגומר ומחליט בחתימה גמורה שישנה לטוב את כל חלקי גופו לעשות בהם רצונו ית'. והנה שלימות החתימה היא בשניהם יחדיו, כחותם על לכן, וכחותם על זרועך. והוא כמו שמבאר הרה"ק בעל התולדות ז"ע כמאחז"ל שלושה ספרים נפתחים כראש השנה צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאתרו לחיים טובים וכו', שהכוונה לא על העבר אלא על ה' צדיק, אלא על העתיד, שפותחים לפני האדם שלושה ספרים ריקים לחלוטין ואומרים לו שיכתוב עצמו היכן שרוצה, ואם כותב עצמו מעכשיו להיות מהצדיקים גמורים או נכתב ונחתם לאתרו לחיים טובים, ואם אינו יכול בשום אופן לפעול בעצמו להשתנות או ח"ו להיפך, כי כנו הכתיבה והחתימה למעלה תלוי באדם באיזה ספר מהשלושה יחתם עצמו.

5

וזהו עיקר עבודת אלו ב' הימים הק' המסיימים את תקופת הי"ט ודרגתם עילאית ביותר. ועל זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא, כיציאתו מהתקופה הגדולה והקדושה של ראשית השנה, שיהי' כחותם על לכן וכחותם על זרועך, הן דברים המסורים ללב שרק היודע תעלומות מכיר בהם שיהיו כחותם בבחי' לב טהור ברא לי אלקים, שהי' מסוגל תמיד להרגיש בלבו רגש אלקות, והן כחותם על זרועך, בעניני מעשה בפועל, שיהי' בהם כל הרמב"ם כבע"ת כי 10 אחר הוא, ויעשה בהם תמיד את רצון ה'.

קובעים ביניהם ענינים שונים לשמור על הקשר, הן כחותם על לכן, שהאהבה והתשוקה ביניהם תהי' תמיד חקוקה בלבבותיהם, והן כחותם על זרועך ע"י מעשים מיוחדים השומרים על הקשר, שע"ז תישמר ותוסיף ההתקשרות ביניהם הן בקשר לבבי והן בקשר המעשי. כמ"כ בעניני עבודת ה' אשר לא יתכן שלימות עבודת ה' אלא ע"י ב' הדברים כאחד, כחותם על לכן וכחותם על זרועך, כי כ"א מהם לבדו הוא רק חצי דבר, רגשי הלב הם פעמים מגולה 10 פעמים מכוסה, ולא תמיד מרגיש יהודי רגש בעבודת ה', ויש עתים שלבו סגור, וכמ"כ מעשים לבד בלא רגש הלב הר"ז חוסר שלימות, ורק ע"י שניהם אחד הן החותם על לכן והן החותם על זרועך, דהיינו המצוות המעשיות שיהודי עוסק תדיר בתורה ועבודה ונפלה שהם ענינים המקשרים אותו תדיר להקב"ה. רק אז יש את השלימות הנכונה בעבודת ה'.

2

ואמנם הדברים המסורים ללב הם פעמים מגולה פעמים מכוסה, המחשבות ושאר ענינים שבלב אינם כידי האדם תמיד, ויש דברים שאינם כרשותו של אדם כלל, ע"כ עיקר החתימה צריכה להיות כחותם על זרועך, בבחי' הן על כפים חקוקיך, והיינו בענינים המעשיים שהם כרשותו של אדם ותמיד הוא מסוגל לשלוט עליהם, שלכהפ"ח בענינים המעשיים יחזיק עצמו כיתד בל תמוט שלא יעבור על רצונו ית'. וע"כ עיקר החתימה היא של הושע"ר, שהיא כחותם על 10 זרועך, לאחר סגולת המצוה של ד' מינים המזכרת את ד' חלקי הגוף ומטהרת את המעשים, שיצא מהי"ט כשלפחות במעשה יחול בו שינוי להיות אחר, וע"ז זוכה לחתימה טובה.

ובזוה"ק איתא (ח"ג לב) וישראל ביומא דא מסיימי דינין דלהון ושראן בברכתא דהא ליומא אהרא (שמיני עזרת) זמינין לאשתעשעא במלכא לנטלא מיניי ברכאן לכל שחא. ובהוא חרותא לא משתכחי במלכא אלא ישראל בלחודייהו ומאן דיתבי עם מלכא ונטל ליי בלחודי' כל מה דכעי שאלי ויהיב 10 ליי וכו' וע"ד כתיב אהבתי אתכם אמר ה' וגו' ע"כ. והיינו דבהושענא רבה הוא סיום וחותם הדין, ומעתה מתחילין הברכות, ולפ"ז הושענא רבה ושימיני עזרת הם בבחי' נעילה, הושע"ר הוא הנעילה של כל הדינים, ושמי"ע הוא נעילת זמן שמחתנו שבו הקב"ה נותן רק ברכה. הנעילה של הושע"ר היא כמדת היראה והגבורה, שהוא הסיום לתקופת הימים הנוראים (גם חג הסוכות הוא בחי' גבורה ממותקות, כדאיתא שם בזוה"ק, ביומא קדמא דירחא שירותא דינא הוא וסיומא הוא כהאי יומא), ושימיני עזרת הוא הנעילה 10 במדת אהבה, כוא ונשמח אני ואתה, אהבתי אתכם אמר ה', ובו מקבלים את הברכות לכל השנה. והוא כדאיתא בזוה"ק, פקודא קדמא דא יראת ה', פקודא תנינא דא אהבת ה', ושניהם יחדיו המה תכלית השלימות של עבודת ה' לשנה החדשה.

והנה כאמור בעובדא דלחא איתער עובדא דלעילא שהמשכת החתימה הטובה היא ע"ז שיהודי מקבל ע"ע כחותם פ"י בגמירת הדעת והחלטה סופית. וענין החותם שי"ך הן כסוד מרע, לעקור את הרע

6

והנה בנוסח התפלה המיוחדת להחיד"א כשיוצאים מהסוכה אומרים רבונא דעלמא יאה רעוא מן קדמך שאותן מלאכים הקדושים השייכים למצות סוכה ולמצות ד' מינים וכו' הנוהגים בחג הסוכות הם יתלו עמנו בצאתנו מן הסוכה וינסו עמנו לבתינו ולהיות תמיד עלינו שמירה עליונה מכל רע. והכוונה בזה מלבד למלאכים ממש, שאנו מבקשים כי יתלו עמנו כל השנה, גם כלל ההתעלות שיהודי נתעלה בשבתו בסוכה, וכמ"ש בזכות צאתי מבית החוצה, שעזב 10 ביתו והתנער מכל עניניו ונהי' כולו קודש לה' בבחי' הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה כך, וקיים מצוח ד' מינים המכוונים כנגד האברים העיקריים של האדם ורוכ בנין וכו' שלו, שזו הכוונה בפשטות בד' מינים שכל עצמוני תאמרנה ה' מי כמוך, ואנו מבקשין שהמלאכים האלה הרגעים הנעלים בהם ה' כול להשי"ת יתלו עמנו בצאתנו מן הימים הק' לכו השנה. ויקבל יהודי ע"ע שהם לא יהיו דבר החולף כחלוס יעוף, אלא יתלו עמו כל השנה, וממילא המלאכים באמת ישמרוהו מכל שרשי הרע. ובמיוחד 20 התפלה על אלו ב' הימים הקדושים, הושע"ר ושמי"ע החותם של כל ירח האיתנים, שיתלו עמנו לשמרו כל השנה.